



FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Ústav bohemistických studií

Možnosti zkoumání sloves pohybu a prostorového vyjadřování nerodilých mluvčích češtiny na základě dat elicitovaného korpusu

Svatava Škodová

Anotace

Cílem příspěvku je představit analýzu vyjadřování pohybových událostí zaměřenou zvl. na užití sloves pohybu. Pro analýzu byly užity texty stejného zadání pocházející od srovnatelných skupin českých rodilých mluvčích a nerodilých mluvčích češtiny. Texty byly získány pomocí elicitacní sondy opírající se o metodu pocházející z výzkumu akvizice pohybu. Písemná produkce žánrově zařaditelná k vyprávění v rozsahu 100 textů (50 textů pocházejících od rodilých mluvčích češtiny a 50 textů pocházejících od nerodilých mluvčích češtiny) byla elicitována na základě obrázkové knížky *Frog, where are you?* (Mayer, 1969). Následná analýza a popis pohybových událostí zachycených v textech je založena na metodice výzkumu L. Talmyho (Talmy, 1985), který definuje pohybovou událost jako „...*a situation containing movement or the maintenance of a stationary location alike...*“. Příspěvek jednak představí porovnání rozsahu sloves užitých rodilými a nerodilými mluvčími, jednak bude komentovat sémantizaci prostorových událostí na základě Talmyho kognitivních komponentů, které hrají roli v konceptuální strukturaci pohybové události. Ve svém zkoumání vycházím z toho, že při vyjadřování prostoru se jednotlivé kultury odlišují a je proto možné sledovat rozdíly ve vyjadřování pohybových událostí, které se odrážejí v konceptualizaci prostoru.

Metodickým cílem příspěvku je upozornit problematiku akvizice i výuky sloves pohybu.

Klíčová slova: čeština jako cizí jazyk, frog story, prostor, slovesa, vyprávění

Cíl příspěvku

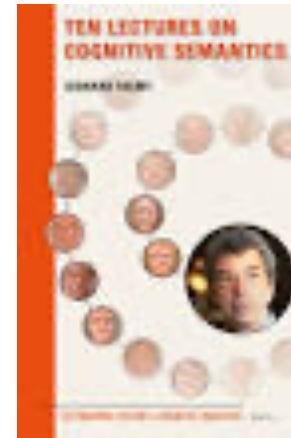
- Představit směr vlastního aktuálního zkoumání:
 - model typů vyjadřování pohybu
 - Elicitaci dat narativního typu
 - model zachycení pohybových událostí na základě elicitovaných dat v paralelních textech (resp. vyprávění) rodilých a nerodilých mluvčích
- Vznést otázku anotace daného typu dat

Obsah příspěvku

- I. Východiska
- II. Sémantická typologie jazyků podle vyjadřování prostoru, (Talmy, 1985)
 - tzv. představové schéma the source-path goal schema;
- III. Metodika výzkumné sondy
- IV. Jazykový materiál
- V. Ukázka analýzy materiálu
- VI. Výhledy

Typologická klasifikace jazyků

- Tradičně založena na jevech MORF a SYNT
- 1985 Leonard Talmy (*Professor Emeritus of Linguistics at the University at Buffalo, New York, kognitivní sémantik*)
postuluje sémantický typologický rozdíl



- podle způsobu, jakým jazyky kódují klíčový komponent POHYBOVÉ UDÁLOSTI / *motion event* a DRÁHU/ path

Struktura pohybové události v Talmyho pojetí Talmy 2000

Co se označuje jako POHYB?

POHYBOVÁ UDÁLOST:

Skládá se ze 4 prvků

- **FIGURA**/figura – objekt, který se pohybuje/je umístěn vzhledem k jinému objektu nazývanému referenční objekt = **POZADÍ**/ ground (= Landgacker, 1987, landmark)
- další komponent je **POHYB** /motion
- a **DRÁHA** / path (dráha po které se FIGURA pohybuje vzhledem k POZADÍ)

Pohybová událost

- Situace obsahující pohyb nebo dosažení nějaké statické lokace, (tj. absenci pohybu, sémanticky nulové vyjádření pohybu)

POHYB podle Talmyho

- Komponent zahrnuje sám pohyb a jeho umístění (2000, b s. 25)
- Rozlišuje 2 stavy POHYBU (motive states): jeho výskyt MOVE a nevýskyt STATE:
 - (tj. absenci pohybu, sémanticky nulové vyjádření pohybu)
- *Tužka se skutálela ze stolu.*
- *Tužka ležela na stole.*
 - tužka* = FIGURA,
 - stůl* = POZADÍ,
 - s-, ze, na* = DRÁHA (resp. místo a dráha)
- Kutálet se, ležet* = druh ne/pohybu

Perspektiva pojetí situace

- Slobin (1996b, s. 205):

Hypotéza „Thinking for speaking“

„jazyk, který si v dětství osvojujeme, je vyjádřením subjektivního postoje ke světu a lidské zkušenosti a tento postoj ovlivňuje způsob, jakým myslíme, když mluvíme.“

„Mentální portrétování“

- Objektivní situace
- Její popis se liší úhlem pohledu mluvčího
- Často ovlivněna příslušným mateřským jazykem
 - Gramatickým vybavením jazyka
 - Adverbiálními markery, které má jazyk k dispozici
 - Sémantickou doménou a rozrůzněností lexika v ní
 - *Jde sem Petr./Přichází sem Petr./A tady už přichází Petr./ A tady už jde Petr. /A tam už přichází Petr.*

Kognitivní komponenty pohybové situace

- *Talmy (1985, s. 61)*

(a) **Pohyb**: existence prostřednictvím pohybu

(b) **Figura**: hýbající se entita

(c) **Terén**: objekt, s ohledem k němuž se Figura pohybuje a který může potenciálně zahrnovat zdroj, médium nebo cíl pohybu

(d) **Dráha**: směr, který sleduje Figura vzhledem k Terénu

(e) **Způsob**: způsob, jakým je pohyb vykonáván

(f) **Příčina**: příčina výskytu pohybu

Rozdělení jazyků

- dva základní typologické vzory podle kódování pohybu
- **S a V jazyky**
- **S jazyky** = satelitně rámcující
- **V jazyky** = verbálně rámcující
- Univerzální komponenty pohybových událostí vyjádřeny různými způsoby

Příklad (Shih-hui Lin 2020)

*xiao mi-feng **neng-gou** fei jin fan-mai-ji (li).*

little bee able **fly enter** vending machine (**inside**)

A little bee can **fly into** a vending machine.

*Včelka může **vletět do** automatu.*



S-jazyky

- dráha je kódována na **satelitu slovesa**: vyjadřují dráhu mimo slovesný kořen
 - Zavedením tohoto termínu umožnil společně pojednat o elementech řazených v gramatice do různých skupin!
 - = gramatická kategorie kteréhokoliv konstituentu mimo nominální a předložkové fráze
 - = ke slovesnému kořeni je ve vztahu sestry (Talmy, 2000b., s. 102)
- Např. volný morfém (v aj slovesná částice)
- Např. vázaný morfém (v čj, rj prefix)
 - Kam zařadit předložku?
 - Tradičně patří do nominální fráze, ale v rámci Talmyho typologie vypadá, jako že se podílí na sémantice pohybu, tj. slovesa
- Splynutí komponentů POHYB a ZPŮSOB ve významu slovesa
 - = je typické pro satelitně rámcující jazyky (podrob.dále)

S-jazyky (způsob pohybu)

- S-jazyky = indoevropské, ale ne románské, ugrofinské, čínština,

SATELIT = DRÁHA POHYBU

KOŘEN = POHYB + „SPOLU-UDÁLOST“

konkrétně např.: pohyb + specifický způsob, kterému říkáme běh

- *I ran OUT of the house.*
 - *Ya Vybežal iz doma.*
 - *Vyběhl jsem z domu.*
- To, že DRÁHU kóduje satelit, umožňuje S-jazykům použít slovesný kořen pro kódování komponentu POHYB i SPOLU-UDÁLOST (tj. způsob pohybu, příp. příčina, výsledný stav)

Čeština jako S-jazyk

- Česká slovesa :

Skutálet: s- prefix= satelit vyjadřuje DRÁHU, směr dolů

Skutálet se ze stolu: předložka ze = satelit vyjadřuje pohyb směr z výchozího místa pryč

kutálet se: způsob pohybu je vyjádřen na kořeni

SKUTÁLET SE = přesunout se kutálením z výše položeného bodu A dolů do níže položeného bodu B, děj je terminální

ČJ často využívá 2 satelity (prefix + předložka)

musí být v sémantickém souladu = pohyb dolů

1. satelit = **s-** směrem dolů, vztahuje se ke způsobu děje;

2. satelit = **ze** směrem pryč/dolů způsob pohybu vzhledem k
POZADÍ

Příklady sloves v ČJ (pohyb + způsob)

- pohyb za využití dopravního prostředku: *vletět, vjet, vjíždět, vlétat*
- rychlý pohyb bez identifikace prostředku: *vběhnout, vřítit se, vrazit,*
- pomalý a/nebo opatrný pohyb: *vplížit se, vlézt, vsoukat se, vmáčknout se, vloupat se*
- pohyb s obtížemi: *vpotácet se,*
- Kontinuální pohyb: *vkráčet, vpochodovat, napochodovat, vejít,*

V- jazyky = verbálně rámcující

- plnovýznamové sloveso zahrnuje Pohyb a Dráhu
- Způsob a Příčina: vyjádřeny adverbiálními prostředky a gerundiálními typy konstituentů
- Kódování dráhy na kořeni - následek:
 - Verbální lexikony kódující způsob děje nejsou v těchto jazycích bohaté
- Pokud je způsob vyjádřen, tak není vyjádřen na obligatorním elementu ale na adjunktu: jeho vynechání neovlivní gramatičnost věty.
- VÝSLEDEK: odlišný rétorický styl V a S-jazyků

V- jazyky = verbálně rámcující

Může vzniknout problém při překladu:

ŠP -- AJ

- *Pero [...] salió por la puerta detrás*
Ale [...] pohyb_ven:V zadními dveřmi
But he [...] ran out via the back door

Při překladu do AJ se přidružil způsob, tj. rychlý pohyb. Ve výsledku může vzniknout dojem, že opuštění místnosti bylo podezřelé.

V-jazyky

- Verbálně rámcující jazyky
- DRÁHA je kódována na kořeni KOŘEN = DRÁHA
- Pokud má být způsob vyjádřen, musí to být elementem fungujícím jako adjunkt ADJUNKT = ZPŮSOB POHYBU
- šp. *La botella ENTRÓ a la cueva flotando.*
- *The bottle floated INto the cave.*
- *Láhev Vplula do jeskyně.*
- J. románské, semitské, polynéské, japonština, korejština, turečtina, tamilština.

- i S-jazyky mohou rámcovat verbálně:
 - Zvl. pokud způsob a dráha spolu nejsou v jasném příčinném vztahu (Kita et al. 2007, s. 1230): „*Manner-incidental events*“:
he rotated as he fell, he fell rotating
rotoval, když padal/během pádu/ padal rotuje,
 - O analytických konstrukcích s deiktickým slovesem *come* (come running) a jejich českých syntatických ekvivalentech v paralelním korpusu píše Malá (2015).
- i V-jazyky se mohou chovat satelitně:
 - *La bouteille a flotté dans la grotte.*

Rozdíl ve vyjadřování pohybu mezi S a V jazyky

- srov. Slobin 1996.
- 1) Škála sloves vyjadřujících pohyb
- 2) Propracovanost dráhy pohybu
- 3) Kompaktnost popisu událostí
- 4) Trajektorie vs. scéna
- 5) Druhy pohybu

1. Škála sloves

S jazyky

- Širší škála sloves pohybu

V jazyky

- Užší škála sloves pohybu

2. Propracovanost dráhy pohybu

S jazyky

- Detailnější popis trajektorie
- Frekventovanější užití adjunktů popisujících terén
- např. *předložkové fráze odkazující ke zdroji, prostředku nebo cíli pohybu.*

V jazyky

- Zevrubnější popis trajektorie

3. Kompaktnost popisu události

S jazyky

- Častější použití kompaktního popisu události
- Tj. inkorporace různých komponentů lokačních trajektorií v jedné větě (*stezka, terén – zdroj, prostředek, cíl*)

V jazyky

- Umožňují také kompaktní popis
- Není tak často používáno

4. Trajektorie vs. scéna

S jazyky

- Sklon specifikovat detaily trajektorie
- Detailní popis stezky

V jazyky

- Sklon specifikovat aspekty statické scény, v níž se pohyb odehrává
- Samotný pohyb není tak podrobně specifikován

5. Druhy pohybu

S jazyky

- Poskytují více informací o pohybu
- Širší slovní zásoba týkající se pohybu
- Detailnější popis rozlišení druhů pohybu

V jazyky

- Poskytují méně informací o pohybu
- Slovní zásoba pro popis statické scény
- Samotný pohyb není tak důležitý

Čeština

- Čeština v dosavadních typologicky orientovaných studiích
 - Byla by řazena mezi jazyky **SATELITNĚ RÁMCUJÍCÍ** / *satellite-framed language*
 - Dráhu kóduje na tzv. satelitu, nikoliv na slovesném kořeni; způsob pohybu kóduje na kořeni slovesa

České práce věnující se dané problematice:

- Saicová Římalová 2010, 2016
- Škodová 2017, 2020
- Martinková 2018
- Shih-hui Lin 2020

Výzkumná otázka

- Lze v produkci jinojazyčných žáků češtiny najít typologické odchylky od vyjadřování prostoru a pohybu ve srovnání s tím, jak je vyjadřují čeští rodilí mluvčí?
 - Tj. lze najít stopy transferu jazykového obrazu světa v produkci L2
- **Představová schémata souvisejí s primárním jazykem a jeho strukturami, ale i dovednostmi žáka v cílovém jazyce!**

Jazykový materiál

- Žákovský korpus není vhodný
 - CzeSL nemá dostatečné množství dat
 - v textu často není možné rozpoznat, co je jazyková chyba a co záměrné vyjádření prostorových vztahů
 - *Jedu na moře. vs Jedu k moři.*
 - *Jdu k moři. vs Jdu do moře.*

Není možné validní porovnání s produkcí rodilých mluvčích, protože se jedná o komplexní zachycení nazírané situace, nikoliv o separátní konstrukci jako takovou.

Na základě dostupných dat nemůže dojít k validnímu porovnání.

Proto:

Elicitační sonda na základě obrazového příběhu FROG STORY

Elicitace dat

Získání jazykového materiálu

- **Respondenti:**

- Univerzitní studenti českého jazyka (rodilí + nerodilí mluvčí)

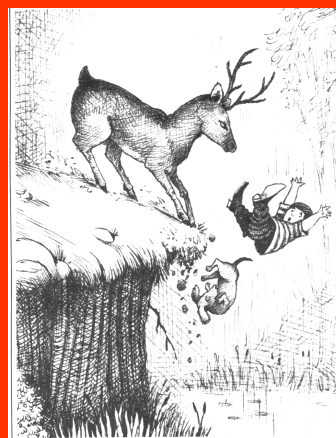
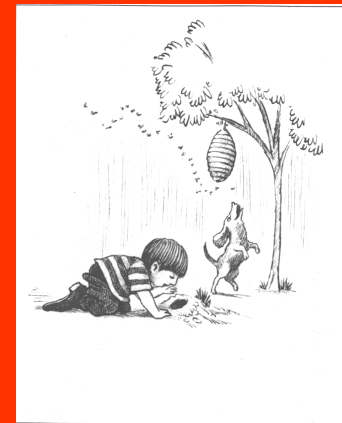
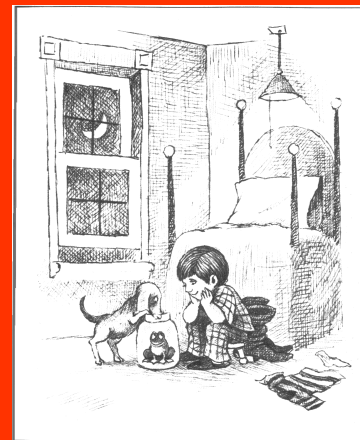
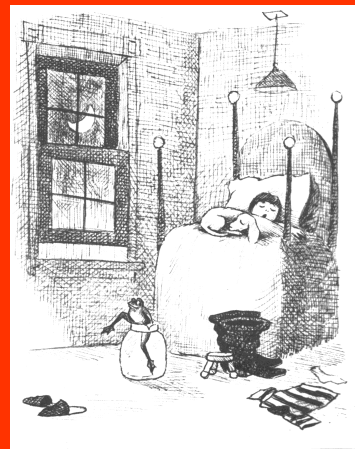
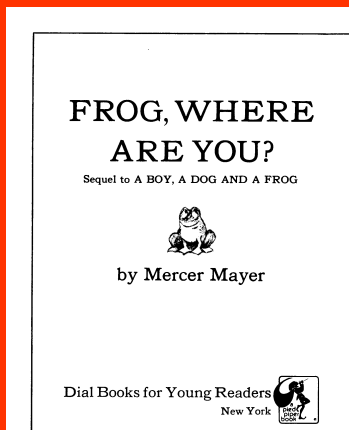
- **Stimul:**

- *Frog story*, Marcel Mayer, 1967, New York

- **Zadání úkolu:**

- Studenti píší vyprávění na základě obrázkového příběhu
*„Vaším úkolem je napsat příběh na základě obrázkového příběhu.
Vaším úkolem je převyprávět obrázky do příběhu, jak nejlépe to dovedete.“*

Frog story_ukázka



Frog story

- 29 obrázků
 - V každém obrázku kombinace různých typů figur a pozadí;
 - vypravěč si vybírá perspektivu
 - Vztahy jednak mezi figurami a pozadím; jednak mezi figurami navzájem (tj. figura se může stát pozadím)
- **FIGURY:** odstupňování figur (velikost, důležitost, kvantita)
 - chlapec, pes, žába
 - sova, sysel, roj včel, jelen
- **POZADÍ:** různé typy prostředí: pevné, vzduch, voda; vztahy mezi prostředími; různé možnosti pohybu v prostředí s ohledem na lokalizaci prostředí
 - pokoj, postel, sklenice
 - dům, zahrada, les
 - Roj na stromě x díra v zemi
 - Kámen, strmý břeh, tůň, rákosí



Respondenti – pokročilí studenti B1, B2

Čeští rodilí mluvčí

- Studenti Bc. a NMgr. ČJ v ÚČJTK FF UK a KČL FP TUL
- 80 textů
- Rozsah 1 strana standardizovaného textu
- Průměrně: 500slov/text
- Cca 40tis slov

Nerodilí mluvčí

- Studenti ÚBS FF UK
 - 20 textů slovanských jazyků ruskojazyčných
- Studenti ČJ Pekingské univerzita zahraničních studií (BISU_CHEN Huanhuan)
 - 35 textů
- Rozsah různý podle úrovně osvojení ČJ
(rozptyl 200 – 600slov/text)
- Cca 20 tis slov

Ukázka dat I

	RODILÍ MLUVČÍ • <i>pes shodil úl ze stromu;</i> • <i>pes doskočil na vosí hnízdo a shodil ho na zem;</i> • <i>Pes kýval stromem, hnízdo nakonec spadlo, pes ho shodil</i> • <i>pes shodil včelám úl</i> FIGURA = PES, úl, sysel, včely POZADÍ = strom, zem, vzduch	NERODILÍ MLUVČÍ <i>Všechny učely vyletí a běží za Barka jako stopaři.</i> <i>Potom hnízdo padají do země,</i> <i>Včelín vypadal.</i> <i>Včely hnízdo spadlo a mnoho včel letělo.</i> <i>Mnoho včel letí z plástvu.</i> <i>Plástva spadne do zemi, všechny včely letí z plástvy.</i> FIGURA = VČELY, HNÍZDO, pes
--	--	--

Ukázka dat II



RODILÍ MLUVČÍ

Jelen **shodil** kluka dolů **do** vody, pes **za ním spadl ze srázu dolů do** potůčku.

Jelen **shodil** kluka **do** vody **do** rybníčku.

Na okraji útesu jelen **zastavil a shodil** kluka **do** vody.

Jelen měl **namířeno k** tůni, **shodil do** ní kluka a pes **do ní spadl za** ním.

Jelen **zastavil těsně před** útesem;

Jelen s ním **utíkal na** samý **okraj** lesa a **shodil ho do** bažiny

NERODILÍ MLUVČÍ

Jelen **strčí** kluka **do** řeky. Pes **vylízá do** řeky taky.

Pod útesem je malá říčka. Kluk **padá do** řeky a pes taky **seskočí**. Říčka není hluboká.

Najednou jelen **ustal**. Petr a pes **neustali a vypadali spolu do** tůně.

Kluk a pes **spadli z** srázu **do** řeky .

Jelen **vysadí** kluka a psa **do** jezera.

Se jelen najednou **zastavil před** srázem. A tak kluk a pejsek **spadli do** jezera **pod** srázem.

Ukázka dat III

	RODILÍ MLUVČÍ 1. <u>Kluk a pes nahnou se přes okraj postele</u> 2. xx 3. xx; 4. <u>sklenice</u> byla prázdná; 5. xx; 6. <u>žába</u> nikde;	NERODILÍ MLUVČÍ Gabriela: Kde je <u>žába</u>? Jen prázdná <u>sklenice</u> na zemi. <u>Nikdo</u> neví, kde je <u>žába</u>. Ilja: <u>žába</u> není v ložnicích, Kateřina: ve sklenici nebyla <u>žába</u>. Kde to byla? Olina: Zjistili, že <u>žába</u> už nebyla tady. Markéta: <u>kluk a pes</u> vstanou. Milena: <u>žába</u> není ve sklenici. No kdepak <u>máme</u> žabičku, Karle? <u>Žába</u> s náma hraje na schovávanou.
---	---	--

Kombinatorické typy vyjadřování pohybu

- **M (manner)** – způsob pohybu *Muž jde.*
- **P (path)** – trasa pohybu *Strouha vedla kolem zahrady.*
- **M (manner/způsob) + P (Path/stezka)** separátně obě informace
Muž šel na kopec.
- **FP-M (Fused Path-Manner)** v jednom komponentu zkombinovány obě informace *Jana dnes ještě nevyšla.* (Il a grimpé.)
- **Z (Zero)** sémanticky neutrální/nevýrazný pohyb *Dostal se dovnitř.*
- **0** informace zcela nerelevantní s ohledem na pohyb. *Je tam dům.*

Hustota prostorového vyjádření (Semantic Density)

- Zaměřeno na lokalizování hustoty analyzovaných prvků: tj. celkovou sémantickou hustotu prvků vztažených k pohybu ve větě
- Počet směrodatných prvků:
- **SD0** = pouze sémanticky nespecifikovaný pohyb
- **SD1** = buď je vyjádřen **M (způsob)** nebo **P (stezka)**, tj. jeden specifický sémantický komponent
- **SD2** = je vyjádřen **M (způsob)** i **P (stezka)** zároveň
- **SD3** = alespoň jedna z informací M/P je ve větě vyjádřena **vícekrát**

Hustota prostorového vyjádření (Semantic Density)

<i>Muž vede kolo.</i>	Pouze pohyb	SD0
<i>Sněží.</i>	Manner/způsob – pohyb+způsob pohybu	SD1M
<i>Cesta vedla lesem.</i>	Path/stezka – pohyb+trasa pohybu	SD1P
<i>Potok teče z lesa.</i>	Manner/způsob + Path/trasa zároveň	SD2(P+M)
<i>Potok vytéká z lesa.</i>	Path/trasa + Manner/Způsob + Pathr/trasa zároveň	SD2 (P+M+P)

Dosavadní závěry

Rodilí mluvčí

Širší škála užitých sloves pohybu

Sloveso často vyjadřuje způsob pohybu

Sémantická hustota je obvykle SD2 (P+děj+P)

Figura se často stává pozadím pro pohyb jiné figury

Rozlišují hierarchii důležitosti mezi figurami:

- pohyb směřuje od figury na scéně dominantní
- nedůležité figury nelokalizují.

Nerodilí mluvčí

Celkově menší provázanost prostoru, separátní lokace (statické i dynamické)

Sloveso často nevyjadřuje způsob pohybu.

Sémantická hustota je nižší, obvykle SD1 nebo SD0.

Způsob pohybu vyjadřován na externím satelitu.

Problém vyjadřování pohybu na interním satelitu (prefixu), vysoká chybovost na externím satelitu (předložce)

Děj se často váže jen na jednu figuru, tj. děj figury nepropojuje.

Každá figura je prostorově ukotvena samostatně..

Všechny figury se jeví jako stejně důležité.

Výhledy

- Kontrastivní sémantická analýza pohybu (kontrast rodilý/nerodilý mluvčí)
- Kompletní kontrastivní analýza užití sloves pohybu
- Kompletní popis užití typů lokalizátorů a jejich sémantické hustoty
- Porovnat preference vyjadřování jednotlivých skupin respondentů s ohledem na jejich L1 (zvl. čínská skupina a ruskojazyčná skupina)
- Sémantická chybová analýza pohybu a lokalizace
- Otázka anotačního systému pro potřeby této analýzy.

Děkuji za pozornost a komentáře!

Literatura, výběrově

- Altenberg, B., & Granger, S. (2002): Recent trends in cross-linguistic lexical studies. In: B. Altenberg & S. Granger (eds.), *Lexis in Contrast: Corpus-based Approaches* (s. 3–48). Amsterdam: John Benjamins.
- Aske, J. (1989). Path Predicates in English and Spanish: A Closer Look. In K. Hall, M. Maecham, & R. Shapiro (Eds.), *Proceedings of the Fifteenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society* (s. 1 — 14). Berkeley, CA: University of California.
- Beavers, J., Levin, B., & Tham S. W. (2010). The typology of motion expressions revisited. *Journal of Linguistics*, 46, 331–377.
- Boas, H. (2006). A frame-semantic approach to identifying syntactically relevant elements of meaning. In P. C. Steiner, H. C. Boas & S. J. Schierholz (Eds.), *Contrastive Studies and Valency: Studies in Honor of Hans Ulrich Boas* (s. 119–149). Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Cappelle, B. (2012). English is less rich in manner-of-motion verbs when translated from French. *Across Languages and Cultures*, 13(2), 173–195.
- Cruse, A. (2011). *Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.
- Čermak, F., & Rosen, A. (2012). The case of InterCorp, a multilingual parallel corpus. *International Journal of Corpus Linguistics*, 17(3), 411–427.
- Český národní korpus — InterCorp. Ustav Českého národního korpusu FF UK, Praha, dostupný z: <<http://www.korpus.cz>>.
- Chesterman, A. (2003). Contrastive Textlinguistics and Translation Universals. In D. Willems, B. Defrancq, T. Coleman & D. Noel (Eds.), *Contrastive Analysis in Language. Identifying Linguistic Units of Comparison*, (s. 213–229). New York, NY: Palgrave, Macmillan.
- Fibigerová K., & Guidetti, L. (2012). Verbal and gestural expression of motion in French and Czech. In L. Filipović & K. M. Jaszczolt (Eds.), *Space and Time across Languages, Disciplines and Cultures* (s. 251–268). Amsterdam: John Benjamins.
- Filipović, L. (2007). *Talking about Motion. A crosslinguistic Investigation of Lexicalization Patterns*. Amsterdam: John Benjamins.
- Filipović, L., & Ibarretxe-Antunano, I. (2015). Motion. In E. Dabrowska, & D. Divjak (Eds.), *Handbook of Cognitive Linguistics* (s. 526–545). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Hijazo-Gascon, A., & Ibarretxe-Antunano, I. (2013). Same family, different paths. *OPENAllende*, I. (1998): *Paula*. Praha: Slovart.
- Altenberg, B., & Granger, S. (2002): Recent trends in cross-linguistic lexical studies. In: B. Altenberg & S. Granger (eds.), *Lexis in Contrast: Corpus-based Approaches* (s. 3–48). Amsterdam: John Benjamins.

- Chu, C. (2009). Path of motion: Conceptual structure and representation in Chinese. In J. Z. Xing (ed.) *Studies of Chinese Linguistics: Functional Approaches* (pp. 65-84). Hong Kong University Press.
- Chui, Kawai. (2009). Linguistic and Imagistic Representations of Motion Events. *Journal of Pragmatics*, 41, 1767-1777.
- Disney. (2015, January 6). *Pluto – Bubble Bee*. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=CA2xvR2AaC4>
- Herzog, G. (1995). Coping with static and dynamic spatial relations. In P. Amsili, M. Borillo & L. Vieu (Eds.), *Time, space, and movement: meaning and knowledge in the sensible world* (p.4-59).
- Hirschová, M. (2007). Some remarks on spatial deixis in Czech: a semantic-pragmatic approach. *Sborník prací Filozofické Fakulty Brněnské Univerzity. Linguistica Brunensia*, 56, A55, 191-200.
- Hrdlička, M. (2000). *Předložky ve výuce češtiny jako cizího jazyka*. Praha: Karolinum.
- Huang, S. F. & Tanangkingsing, M. (2005). Reference to Motion Events in Six Western Austronesian Languages: Toward a Semantic Typology. *Oceanic Linguistics*, 44, 307–40.
- Gehrke, B. (2005). “The Prepositional Aspect of Slavic Prefixes and the Goal-Source Asymmetry”. Paper presented in ESSLI workshop on Formal Semantics and Cross-Linguistic Data.
- Lakusta, L., Spinelli, D. & Garcia, K. (2017). The Relationship between Pre-verbal Event Representations and Semantic Structures: The Case of Goal and Source Paths. *Cognition*, 164, 174-187.
- Lamarre, Christine. (2003). The Linguistic encoding of Motion Events in Chinese. *Contemporary Research in Modern Chinese*, 5, 1-18.
- Landau, B. & Gleitman, L. R. (1985). *Language and Experience: Evidence from the Blind Child*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Landau, B. & Jackendoff, R. (1993). “What” and “where” in spatial language and spatial cognition. *Behavioral and Brain Sciences*, 16, 217-265.
- Levinson, Stephen C. (2003). *Space in Language and Cognition: Explorations in Cognitive Diversity*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Li, C. N. & Thompson, S. A. (1981). *Mandarin Chinese: a functional reference grammar*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Lin, J. (2019). *Encoding Motion Events in Mandarin Chinese: a cognitive functional study*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Litkowski, K. C. & Hargraves, O. (2006). Coverage and inheritance in The Preposition Project. In *Proceedings of the Third ACL-SIGSEM Workshop on Prepositions* (p.37-44).
- Liu, D. (2008). Syntax of space across Chinese dialects: conspiring and competing principles and factors. In D. Xu (ed.), *Space in Languages of China: Cross-linguistic, Synchronic and Diachronic Perspectives* (pp.39-67). Netherlands: Springer.
- Lyons, John. (1977). *Semantics. Volume 2*. Cambridge, England: Cambridge University Press.

- Miao, H. W. (2017). Contrasting English and Chinese spatial expressions – a cognitive linguistic approach. *Central Taiwan Journal of Humanities and Social Sciences*, 28(3), 19-58.
- Oravec, J. (1968). *Slovenské předložky v praxi*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatelství.
- Slobin, D. I. (2004). The Many Ways to Search for a Frog: Linguistic Typology and the Expression of Motion Events. In S. Strömquist & L. Verhoeven (Eds.), *Relating Events in Narrative: Typological and Contextual Perspectives* (pp. 219-257). Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates.
- Tai, James. (2003). Cognitive Relativism: Resultative Construction in Chinese. *Language & Linguistics* 4(2), 301-316.
- Tamy, L. (1975). Semantics and Syntax of Motion. In J. P. Kimball (Ed.), *Syntax and Semantics 4* (pp. 181-238). New York: Academic Press.
- Tamy, L. (1983). How Language Structures Space. In H. L. Pick, Jr. & L. P. Acredolo (Eds.), *Spatial Orientation: Theory, Research, and Application* (pp. 225-282). New York: Plenum Press.
- Tamy, L. (1985). Lexicalization Patterns: Semantic Structure in Lexical Forms. In T. Shopen (Ed.), *Language Typology and Syntactic Description (3): Grammatical Categories and the Lexicon* (pp. 36-149). Cambridge: Cambridge University Press.
- Talmy, L. (1991) Path to Realization: a typology of event conflation. In L. A. Sutton, C. Johnson, & R. Shields (Eds.), *Proceedings of the Seventeenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society* (pp. 480-519). Berkeley, California: Berkeley Linguistic Society.
- Talmy, L. (2000). *Toward a Cognitive Semantics*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Wunderlich, D. & Herweg, M. (1991). Lokale und Direktionale. In A. von Stechow & D. Wunderlich (Eds.), *Semantics – an international handbook of contemporary research* (p.758-785). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Xu, D. (2008). How Chinese structure space. In D. Xu (ed.), *Space in Languages of China: Cross-linguistic, Synchronic and Diachronic Perspectives* (pp. 1-14). Netherlands: Springer.
- Yin, Hui. (2011). The cognitive semantics of Chinese motion/directional verbs. *Working Papers of the Linguistics Circle (WPLC)*, 21(1), 118-125.